

THE ESSENCE, FORMS OF CONCENTRATION AND IT'S CONTROL MECHANISMS

Copyright © 2024 the Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: February 22, 2025
Published: March 13, 2025
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC20012025-36

Davit Basiashvili

Doctor of Economics (PhD),
Associate Professor
At Technical University of Georgia
ORCID-ID - 0009-0005-8129-5764
E-mail: dbasiashvili@yahoo.com

Slava Fetelava

Doctor of Economics (PhD), Lawyer
Associate Professor
at Grigol Robakidze University
ORCID-ID-0009-0000-7120-1844
E-mail: slava.fetelava@gruni.edu.ge

ABSTRACT

The paper deals with the aspects of legal regulation of merger control, within the framework of the European Union, the USA and Georgian legislation and the role of the competition executive bodies in protecting the principles of competition, since the goal of merger control is to maintain a healthy competitive environment in the relevant markets, protect consumers and prevent monopolistic actions or other types of anti-competitive behavior.

The study devotes significant attention to the analysis of both generally recognized and defined by Georgian legislation - horizontal and non-horizontal (vertical merger and conglomerate) concentrations, as well as to the analysis of such types of mergers common in world practice as market development mergers; product expansion mergers and homogeneous mergers.

However, it is also a fact that economic agents participating in a merger, no matter how well-intentioned they may be, may in some cases have a negative impact on a particular concentration and be/become inappropriate/incompatible with the competitive environment in the relevant market, which is obviously a subject of assessment by the relevant regulatory authorities.

Steaming from the above, the paper discusses both the positive and negative aspects of each concentration/merger, concluding that the provisions of the competition law currently in force in Georgia - in the direction of concentration control - are fully consistent with similar norms of advanced international practice countries, primarily the European Union.

In addition, its enforcement practice, especially after the legislative amendments implemented in 2020, namely, concentrations in the regulated sectors also got the subject to state control, fully responds to the challenges facing the country in this regard.

Thus, the current competition law and the established practice of concentration control in Georgia proves that the competitive environment in the relevant markets is maximally protected in the country and the possibility of implementing concentrations incompatible with the competitive environment is excluded (reduced to a minimum).

Keywords: concentration, horizontal merger, vertical merger, conglomerate, market expansion merger, product expansion merger, homogeneous merger, positive side, negative side.

REFERENCES:

1. EU MERGER CONTROL, A Legal and Economic Analysis, IOANNIS KOKKORIS @ HOWARD SHELANSKI, OXFORD p.1 p.5;
2. COUNCIL REGULATION (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings (the EC Merger Regulation);
3. Explanatory Dictionary of Competition Terms, Compiled by: Zukakishvili K., Lapachi K., Soviene I., Japaridze L., Second Edition, Tbilisi, 2023, pp. 91-93, (in Georgian Language);
4. <https://imaa-institute.org/mergers-and-acquisitions-statistics/>

5. Medzvelia Paata. Mechanisms for Controlling Non-Submitted Concentrations to Prevent Gun Jumping: Insights from the Georgian Competition and Consumer Agency. ARTICLES ON COMPETITION AND REGULATION, OECD-GVH Regional Centre for Competition in Budapest (Hungary);
6. Fetelava Slava, Gogiashvili Shalva, Economic Competition, Tbilisi, "Loi", 2012. pp. 30-31, (in Georgian Language);
7. Basiashvili Davit, Fetelava Slava. Legal and Practical Aspects of Cartel Detection and Prevention, Journal "New Economist", 2024, No. 2-3, pp. 48-56, (in Georgian Language);
8. www.gcca.gov.ge

კონცენტრაციის არსი, ფორმები და მათი კონტროლის მექანიზმები

დავით ბასიაშვილი

ეკონომიკის დოქტორი (PhD),
ასოცირებული პროფესორი
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
ORCID-ID - 0009-0005-8129-5764
E-mail: dbasiashvili@yahoo.com

სლავა ფეტელავა

ეკონომიკის დოქტორი (PhD), იურისტი
ასოცირებული პროფესორი
გრიგოლ რობაქიძის უნივერსიტეტი
ORCID-ID-0009-0000-7120-1844
E-mail: slava.fetelava@gruni.edu.ge

აბსტრაქტი

ნაშრომი ეხება სანარმოებს შორის კონცენტრაციების კონტროლის სამართლებრივი რეგულირების ასპექტებს, რომლის ფარგლებში მიმოხილულია - ევროკავშირის, აშშ-ს და საქართველოს შესაბამისი კანონმდებლობა და წარმოჩენილია ამ კანონმდებლობის აღმასრულებელი ორგანოების როლი და მნიშვნელობა კონკურენციის პრინციპების დაცვის საქმეში, რამეთუ, კონცენტრაციათა კონტროლის მიზანს, შესაბამის ბაზრებზე ჯანსაღი კონკურენტული გარემოს შენარჩუნება, მომხმარებელთა დაცვა და მონოპოლიური ქმედებისა თუ სხვა სახის ანტიკონკურენტული ქცევის პრევენცია წარმოადგენს.

შესაბამისად, კვლევაში მნიშვნელოვანი ადგილი აქვს დათმობილი, როგორც საყოველთაოდ აღიარებული და საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული - ჰორიზონტალური და არაჰორიზონტალური (ვერტიკალური შერწყმა და კონგლომერატი) კონცენტრაციების, ისე, მსოფლიო პრაქტიკაში გავრცელებულ შერწყმათა ისეთი სახეების ანალიზს, როგორცაა - ბაზრის განვითარების შერწყმა; პროდუქტის გაფართოების შერწყმა და ერთგვაროვანი შერწყმა.

იქვე ხაზგასმულია იმაზე, რომ ეკონომიკურ აგენტთა კონცენტრაცია, იგივე შერწყმა, რომელიც იწვევს მასში მონაწილე კომპანიების გამსხვილებას, ამ კომპანიებს აძლევს შესაძლებლობას გააფართოონ თავიანთი ეკონომიკური საქმიანობა არსებული ან ახალი მიმართულებით. თავის მხრივ, კონცენტრაციას შესაძლებელია არაერთი მოტივი ჰქონდეს, კერძოდ - მიზნად ისახავდეს ეფექტიანობის ზრდას, საბაზრო ძალაუფლების მოპოვებას, დივერსიფიკაციას, ახალი გეოგრაფიული ბაზრების ათვისებას და სხვა. თუმცა, ისიც ფაქტია, რომ შერწყმაში მონაწილე ეკონომიკურ აგენტებს, რაც არ უნდა კეთილი მიზნები ჰქონდეთ,

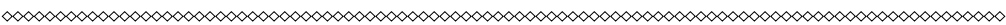
შესაძლებელია, ცალკეულ შემთხვევებში ამა თუ იმ კონცენტრაციას უარყოფითი შედეგი მოჰყვეს და შეუსაბამო/არათავსებადი იყოს/გახდეს შესაბამის ბაზარზე არსებულ კონკურენტულ გარემოსთან, რაც ცხადია შესაბამისი მაკონტროლებელი ორგანოების შეფასების საგანს წარმოადგენს.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, ნაშრომში ნამსჯელია თითოეული კონცენტრაციის/შერწყმის, როგორც დადებით, ისე უარყოფით მხარეებზე, რომლის ბოლოს კეთდება დასკვნა, რომ საქართველოში დღეს მოქმედ კონკურენციის სამართალში ჩადებული დებულებები - კონცენტრაციათა კონტროლის მიმართულებით, სრულ შესაბამისობაშია მონიწივე საერთაშორისო პრაქტიკის ქვეყნების და პირველ რიგში ევროკავშირის ანალოგიურ ნორმებთან.

ამასთან, მისი აღსრულების პრაქტიკა, განსაკუთრებით, 2020 წელს განხორციელებული საკანონმდებლო ცვლილებების შემდეგ, ანუ, მას შემდეგ რაც რეგულირებად სექტორებში განსახორციელებელი/განხორციელებული კონცენტრაციებიც დაექვემდებარნენ სახელმწიფო კონტროლს, სრულად პასუხობს ამ კუთხით ქვეყანაში არსებულ გამოწვევებს.

ამდენად, საქართველოში, ამ დროისთვის მოქმედი კონკურენციის სამართალი და კონცენტრაციათა კონტროლის დანერგული პრაქტიკა იძლევა იმის თქმის საფუძველს, რომ მაქსიმალურადაა ქვეყანაში დაცული კონკურენტული გარემო შესაბამის ბაზრებზე და გამორიცხულია (მინიმუმამდეა დასული) კონკურენტულ გარემოსთან არათავსებადი კონცენტრაციების განხორციელების შესაძლებლობა.

საკვანძო სიტყვები: კონცენტრაცია, ჰორიზონტალური შერწყმა, ვერტიკალური შერწყმა, კონგლომერატი, ბაზრის გაფართოების შერწყმა, პროდუქტის გაფართოების შერწყმა, ერთგვაროვანი შერწყმა, დადებითი მხარე, უარყოფითი მხარე.

შესავალი

„სანარმოებს შორის კონცენტრაციების კონტროლის შესახებ“ - ევროსაბჭოს 2004 წლის 20 იანვრის No139/2004 რეგულაციის შესაბამისად, კონცენტრაციას და შერწყმას აქვთ ერთნაირი შინაარსობრივი დატვირთვა. კერძოდ, გამოცემაში - EU MERGER CONTROL, A Legal and Economic Analysis, IOANNIS KOKKORIS @ HOWARD SHELANSKI, OXFORD შერწყმა (MERJER) განიხილება, როგორც კონცენტრაციის სინონიმად.¹

ამდენად, კონცენტრაცია (Concentration), იგივე შერწყმა (Merger) წარმოადგენს ტრანზაქციას, რომლის შედეგადაც ხდება ორი ან მეტი ეკონომიკური აგენტის გაერთიანება კანონმდებლობით დადგენილი სხვადასხვა გზით. ევროკავშირის სამართალში, კონცენტრაციად მიიჩნევა: 1) ორი ან მეტი დამოუკიდებელი ეკონომიკური აგენტის შერწყმა; 2) ერთი ეკონომიკური აგენტის მეორეზე (სრულად ან ნაწილობრივ) კონტროლის მოპოვება და 3) სრულად ფუნქციონირებადი ერთობლივი საწარმოს შექმნა². გარდა ამისა, საქართველოში მოქმედი კანონმდებლობით კონცენტრაციას წარმოადგენს

- ერთი და იმავე პირის სხვადასხვა ეკონომიკური აგენტის მმართველ ორგანოებში მონაწილეობა.³

სანარმოთა გაერთიანების პროცესი, ამა თუ იმ ფორმით, მუდმივად მიმდინარეობს. შესაბამისად, კონცენტრაციის პროცესში ჩართულ კომპანიათა რაოდენობა ცვალებადია და IMMA-ს (Institute for Mergers, Acquisition & Alliance-შერწყმის, შესყიდვების და გაერთიანებების ინსტიტუტი) მიხედვით ბოლო სამი წლის განმავლობაში ხასიათდებოდა კლების ტენდენციით. კერძოდ, 2021 წელს შერწყმების რაოდენობამ 58 308-დან - 5,2 ტრილიონი აშშ დოლარიდან 2024 წელს 36 067-მდე 2,6 ტრილიონ აშშ დოლარამდე შემცირდა⁴. რაც შეეხება საქართველოს 2021 წლის იანვრიდან 2023 წლის დეკემბრამდე საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებელთა სააგენტომ განიხილა 82 660 ბიზნეს შერწყმა და შესყიდვა. აქედან 64 საქმე ექვემდებარებოდა წინასწარი შეტყობინების ვალდებულებას და შესაბამისად ადმინისტრაციული წარმოების დაწყებას⁵.

ზოგადად, შერწყმა გულისხმობს მასში ჩართული თითოეული დამოუკიდებელი ეკონომიკური

1 EU MERGER CONTROL, A Legal and Economic Analysis, IOANNIS KOKKORIS @ HOWARD SHELANSKI, OXFORD
2 COUNCIL REGULATION (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings (the EC Merger Regulation)

3 კონკურენციის ტერმინთა განმარტებითი ლექსიკონი, შემდგენლები: ზუკაკიშვილი ქ., ლაფაჩი ქ., სოვიენე ი., ჯაფარიძე ლ., მეორე გამოცემა, თბ., 2023, გვ. 91-93.

4 <https://imaa-institute.org/mergers-and-acquisitions-statistics/>

5 Paata Medzvelia. Mechanisms for Controlling Non-Submitted Concentrations to Prevent Gun Jumping: Insights from the Georgian Competition and Consumer Agency. ARTICLES ON COMPETITION AND REGULATION, OECD-GVH Regional Centre for Competition in Budapest (Hungary)

აგენტის ხანგრძლივი და სამართლიანი მოლაპარაკების პროცესს, რომელიც უნდა ემსახურებოდეს ამ სუბიექტების საერთო ინტერესებს. შესაბამისად, მისი მიზანი დამოკიდებულია ამ პროცესში ჩართული კომპანიების სტრატეგიულ პრიორიტეტებზე და მოიცავს: ბაზრის გაფართოებას ახალ გეოგრაფიულ არეალზე; სინერჯის შექმნას - რესურსების გაერთიანების, შემოსავლის გაზრდის ან ეფექტურობის გასაუმჯობესებლად; ბაზრის წილის გაზრდას - კონკურენციის შეზღუდვის გზით; ეკონომიკური საქმიანობის დივერსიფიკაციას - პროდუქტის ან მომსახურების შეთავაზების გაფართოებით, რაც ამცირებს დამოკიდებულებას ერთ პროდუქტზე ან სექტორზე; მასშტაბის ეკონომიას - ხარჯების შემცირებას ოპერაციების კონსოლიდაციით, როგორცაა წარმოება ან დისტრიბუცია; ინტელექტუალური საკუთრების - შექმნას; კვლევების და განვითარების გაძლიერებას; ფინანსური სარგებლის მიღებას - შემოსავლების გაზრდილი ნაკადების, უკეთესი ფულადი სახსრების ან ხელსაყრელი საგადასახადო სტრუქტურების მეშვეობით, აქციების გაზრდის ან საფონდო ბირჟებზე უკეთესი პოზიციონირებით.

თავის მხრივ, კომპანიების შერწყმისას, არსებობს რისკი იმისა, რომ წარმოქმნილმა სუბიექტმა დაიკავოს დომინანტური მდგომარეობა ბაზარზე, შეამციროს მომხმარებლის არჩევანი, გაზარდოს ფასები ან ჩაახშოს ინოვაცია. შესაბამისად, ამ პრობლემების თავიდან აცილების მიზნით, თითქმის ყველა მონინავე საერთაშორისო პრაქტიკის ქვეყანაში შემოღებულია შერწყმათა კონტროლის მექანიზმები, რამაც უნდა უზრუნველყოს: 1) მონოპოლიების თავიდან აცილება, 2) კონკურენციის ხელშეწყობა, 3) მომხმარებელთა დაცვა, 4) ბაზრის ეფექტურობის უზრუნველყოფა და 5) თანაბარი კონკურენტული გარემოს შენარჩუნება, რამაც საბოლოო ჯამში სარგებელი უნდა მოუტანოს როგორც მომხმარებლებს, ისე ბიზნესს და ეკონომიკას.

ძირითადი ტექსტი

ზოგიერთი მცირე ბაზრის მქონე ქვეყანას მიაჩნია, რომ შერწყმაზე კონტროლი არაა აუცილებელი, რადგანაც ეს უკანასკნელი, მათი აზრით, ხელს უშლის ეკონომიკური აგენტების „კრიტიკული მასისკენ“ მისწრაფებას და შესაბამისად მსოფლიო ბაზრებზე არსებული კონკურენტუნარიანობის დონის მიღწევას. თუმცა, არსებობს მეორე მიდგო-

მაც, რომლის თანახმად შერწყმებზე კონტროლი, თანამედროვე გლობალიზაციის პირობებში აუცილებლობას წარმოადგენს, ვინაიდან მონოპოლიები ხშირად სამამულო მომხმარებლის ხარჯზე ღებულობენ „მონოპოლიურ რენტას“ ისე, რომ არ ამაღლებენ კონკურენტუნარიანობას საერთაშორისო ბაზრებზე. გარდა ამისა, კონტროლის არ არსებობის პირობებში მსხვილ უცხოურ კომპანიებს ეძლევათ საშუალება აკრძალვების გარეშე განახორციელონ კანონსაწინააღმდეგო მონოპოლიური საქმიანობა. ამასთან, მიჩნეულია, რომ კონკურენციაზე უარყოფითი ზეგავლენის ალბათობა გაცილებით მეტია მაღალკონცენტრირებულ ბაზრებზე შერწყმის დროს, სადაც წარმოქმნიებიან კომპანიები განსაკუთრებულად დიდი საბაზრო ძალაუფლებით. შესაბამისად, ქვეყნის სპეციფიკისა და კონკურენციის ორგანოებში დაგროვილი გამოცდილების გათვალისწინებით შეწყობის კანონიერების კრიტერიუმები დგინდება დომინანტობის ან კონკურენციის შეზღუდვით დებულებების შესაბამისად¹. ამასთან, ცალსახად შეიძლება ითქვას, რომ კონცენტრაციების კონტროლი ყოველთვის იქნება კონკურენციის სამართლის აღსრულების არსებითი განხილვის საგანი².

რამდენადაც კონცენტრაციის კონტროლის მიზანია სამართლიანი კონკურენციის შენარჩუნება, მომხმარებელთა დაცვა და მონოპოლიური ქმედებისა თუ სხვა სახის ანტიკონკურენტული ქცევის პრევენცია, ის ცხადია, ხორციელდება შესაბამისი ზედამხედველი ორგანოების მიერ. კერძოდ, აშშ-ში ასეთ ზედამხედველ ორგანოს წარმოადგენს ფედერალური ვაჭრობის კომისია (FTC), ხოლო ევროკავშირში - კონკურენციის კომისია. რაც შეეხება საქართველოს, აქ შერწყმათა კონტროლს, არარეგულირებად სექტორში, საფუძველი ჩაეყარა 2021 წლიდან - „კონკურენციის შესახებ“ საქართველოს კანონისა და მისი ქვემდებარე აქტის /„კონცენტრაციის შესახებ შეტყობინების წარდგენისა და განხილვის წესი“ (კონკურენციის სააგენტოს 30.09.2014 წლის №30/09-4 ბრძანება, მოგვიანებით ის შეიცვალა 26.10.2020 წლის №39 ბრძანებით)/ მიღებით და მის აღმასრულებელ ორგანოს წარმოადგენს საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტო. მოგვიანებით, უკვე 2020 წლიდან, „კონკურენციის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილებებისა და დამატებების შეტანის შემდეგ, ეკონომიკურ აგენ-

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

1 ფეტელავა ს., გოგიაშვილი შ., ეკონომიკური კონკურენცია, თბ., „ლო“, 2012, გვ. 30-31
2 ბასიაშვილი დ., ფეტელავა ს. კარტელის გამოვლენისა და აღკვეთის სამართლებრივი და პრაქტიკული ასპექტები, ჟურნალი „ახალი ეკონომისტი“, 2024, №2-3, გვ. 48-56;

ტთა კონცენტრაციებზე კონტროლის მექანიზმები გავრცელდა არარეგულირებად სექტორზეც და ამ სფეროებში, მათი აღსრულება დაევაღათ რეგულირებადი სექტორის მარეგულირებელ ორგანოებს - საქართველოს ეროვნულ ბანკს, საქართველოს ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების მარეგულირებელ ეროვნულ კომისიას და საქართველოს კომუნიკაციების კომისიას.

აქვე უნდა აღინიშნოს ის რეალობა, რომ საქართველოში კანონმდებლობით განსაზღვრული კონცენტრაციების - 1) ჰორიზონტალური და 2) არაჰორიზონტალური (ვერტიკალური შერწყმა და კონგლომერატი) კონცენტრაციების გარდა, მსოფლიო პრაქტიკაში გვხვდება შერწყმათა ისეთი სახეები, როგორცაა - 3) ბაზრის გაფართოების შერწყმა, 4) პროდუქტის გაფართოების შერწყმა და 5) ერთგვაროვანი შერწყმა. ცხადია, ეკონომიკურ აგენტთა კონცენტრაცია, იგივე შერწყმა, რომელიც ინვესტ მასში მონაწილე კომპანიების გამსხვილებას, ამ კომპანიებს აძლევს შესაძლებლობას გააფართოონ თავიანთი ეკონომიკური საქმიანობა არსებული ან ახალი მიმართულებით. თავის მხრივ, კონცენტრაციას შესაძლებელია არაერთი მოტივი ჰქონდეს, კერძოდ - მიზნად ისახავდეს ეფექტიანობის ზრდას, საბაზრო ძალაუფლების მოპოვებას, დივერსიფიკაციას, ახალი გეოგრაფიული ბაზრების ათვისებას და სხვა. თუმცა, ისიც ფაქტია, რომ შერწყმაში მონაწილე ეკონომიკურ აგენტებს, რაც არ უნდა კეთილი მიზნები ჰქონდეთ, შესაძლებელია, ცალკეულ შემთხვევებში ამა თუ იმ კონცენტრაციას უარყოფითი შედეგი მოჰყვეს და შეუსაბამო/არათავსებადი იყოს/გახდეს შესაბამის ბაზარზე არსებულ კონკურენტულ გარემოსთან, რაც ცხადია შესაბამისი მაკონტროლებელი ორგანოების შეფასების საგანს წარმოადგენს.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, ერთმნიშვნელოვნად შეიძლება ითქვას, რომ შერწყმებს აქვთ როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი ეფექტი. შესაბამისად, ამ სტატიის ფარგლებში შევეცდებით, მოკლედ წარმოვაჩინოთ თითოეული შერწყმის, როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი მხარეები.

1) ჰორიზონტალური შერწყმა, წარმოადგენს ერთსა და იმავე სასაქონლო ბაზარზე მოქმედი ერთმანეთის კონკურენტი ეკონომიკური აგენტების კონცენტრაციას, რასაც შეიძლება ჰქონდეს როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი მხარეები:

1.1) დადებითი მხარეები: ა) საბაზრო წილის ზრდა (შერწყმაში მონაწილე კომპანიათა სამომხმარებლო ბაზრების გაერთიანება, საბაზრო ძალის გაძლიერება), ბ) მასშტაბის ეკონომია (ხარჯების

დაზოგვა, შემცირება ისეთ სფეროებში, როგორცაა წარმოება, შესყიდვები და მარკეტინგი), გ) კლუკურენციის შემცირება (კონკურენტების რაოდენობის შემცირება, რაც ახალ სუბიექტს საშუალებას მისცემს გაზარდოს ფასები და კონტროლი ბაზარზე), დ) ხელმისაწვდომობა ახალ ტექნოლოგიებზე ან გამოცდილებაზე (იმ ტექნოლოგიურ სიახლეებსა თუ სპეციალიზებულ გამოცდილებაზე თანაზიარობა, რაც გააჩნია შერწყმაში მონაწილე მხარეებს), ე) გამარტივებული ოპერაციები (არსებული ოპერაციების გამარტივება და უფრო ეფექტური ბიზნეს მოდელის ფორმირება), ვ) გაზრდილი ვაჭრობის ძალა (მეტი ბერკეტი მომნოდებლებთან და დისტრიბუტორებთან, უკეთეს პირობებსა და ფასებზე მოლაპარაკების საწარმოებლად).

1.2) უარყოფითი მხარეები: ა) მონოპოლიის რისკი (თუ გაერთიანებული ერთეული გახდება დომინანტი, მას შეუძლია შეამციროს კონკურენცია, რაც გამოიწვევს მონოპოლიურ ქცევას, როგორცაა ფასების დაფიქსირება ან მომხმარებლის არჩევანის შეზღუდვა), ბ) კულტურული და ინტეგრაციის გამოწვევები (ღირებულებების, ოპერაციების ან მართვის სტილების არასწორმა თანხვედრამ შეიძლება გამოიწვიოს შერწყმის არაეფექტურობა), გ) სამუშაოს დაკარგვა (ადმინისტრაციული ხარჯების (დუბლირებული სამუშაო ადგილების) შემცირება), დ) მომხმარებელთა რეაქცია (კონკურენციის შემცირებამ შეიძლება გამოიწვიოს უფრო მაღალი ფასები ან მომსახურების ხარისხის შემცირება), ე) სინერგიების გადაჭარბებული შეფასება (კომპანიებმა შეიძლება გადაჭარბებულად შეაფასონ შერწყმის სარგებელი ან სინერგია, რაც ინვესტ იმედგაცრუებულ შედეგებს), ვ) სამართლებრივი და მარეგულირებელი საკითხები (შერწყმა შეიძლება ნააწყდეს იურიდიულ გამოწვევებს, შეფერხებებს ან თუნდაც უარის თქმას, თუ ჩაითვლება, რომ ის ქმნის უსამართლო დომინირებას ბაზარზე).

საბოლოოდ, შეიძლება ითქვას, რომ ჰორიზონტალურმა შერწყმამ ერთის მხრივ, შეიძლება უზრუნველყოს წარმოების პროცესის მნიშვნელოვანი ზრდის შესაძლებლობები და ეფექტურობა, თუმცა მხედველობაშია მისაღები და გასათვალისწინებელი ის გარემოებაც, რომ ამ შერწყმას შეიძლება მოჰყვეს გამოწვევები, რომლებიც დაკავშირებულია კონკურენციასთან და მარეგულირებელის მიერ გადაწყვეტილების მიღებასთან.

2) არაჰორიზონტალური შერწყმა, რომელიც სხვადასხვა სასაქონლო ბაზრებზე მოქმედი არაკონკურენტი ეკონომიკური აგენტების გაერთიანებაა, მოიცავს: **2.1) ვერტიკალურ შერწყმას**, ანუ კონცე-

ნტრაციას წარმოებისა და დისტრიბუციის სხვადასხვა საფეხურზე მოქმედ ეკონომიკურ აგენტებს შორის (როდესაც შერწყმის სუბიექტები მონაწილეობენ ერთ ინდუსტრიაში და არიან მინოდების ჯაჭვის სხვადასხვა ეტაპზე) და **2.2) კონგლომერატს**, რომელიც წარმოიქმნება ერთმანეთთან სრულიად დაუკავშირებელი საქმიანობის (განსხვავებულ ინდუსტრიათა და ბაზრებზე მოქმედი) მქონე ეკონომიკური აგენტები შერწყმის/კონცენტრაციის ან სხვადასხვა საფეროში ინვესტირების შედეგად.

ცხადია, როგორც სხვა ნებისმიერ შერყმას, ამ სახით შერწყმებსაც აქვთ დადებითი და უარყოფითი მხარეები. კერძოდ:

2.1.1) ვერტიკალური შერწყმის დადებითი მხარეებს წარმოადგენს: ა) გაუმჯობესებული მინოდების ჯაჭვის ეფექტურობა (მინოდების ჯაჭვის მეტი კონტროლით, გაერთიანებულ კომპანიას შეუძლია შეამციროს შეფერხებები, გაამარტივოს წარმოება), ბ) ხარჯების შემცირება (ვერტიკალური ინტეგრაცია საშუალებას აძლევს კომპანიას უარი თქვას შუამავლებზე და სასაწყობო მეურნეობაზე, რაც იწვევს ნედლეულის ან დისტრიბუციის ხარჯების შემცირებას), გ) უკეთესი კონტროლი წარმოებაზე (წარმოების პროცესზე კონტროლის გაზრდა აუმჯობესებს საოპერაციო მოქნილობას), დ) გაზრდილი კონკურენტული უპირატესობა (კონკურენტების მიერ ბიზნეს მოდელის გამეორების ან მინოდების ჯაჭვის ჩაშლის სირთულე), ე) გაუმჯობესებული კოორდინაცია (წარმოების და დისტრიბუციის უფრო ეფექტურად მორგება, რესურსების განაწილების ოპტიმიზაცია, შეფერხებების შემცირება და მარაგის მენეჯმენტის გაძლიერება), ვ) ახალ ბაზრებზე წვდომა (მომწოდებლებთან ან დისტრიბუტორებთან შერწყმით, ახალ გეოგრაფიულ ბაზრებზე წვდომის გაფართოება).

2.1.2) ვერტიკალური შერწყმის უარყოფითი მხარეებია: ა) ინტეგრაციის გამონვევები (წარმოების ან დისტრიბუციის სხვადასხვა ეტაპების მართვამ შეიძლება გამოიწვიოს სირთულე, რადგან კომპანიას სჭირდება სხვადასხვა ოპერაციული ასპექტების დამუშავება, ნედლეულის მოპოვებიდან მომხმარებელთა მინოდებამდე, რაც მოითხოვს დამატებით გამოცდილებას), ბ) შემცირებული მოქნილობა (შეიძლება ჩაიკეტოს საკუთარ მინოდების ჯაჭვში, რაც ართულებს უფრო კონკურენტუნარიან ან ინოვაციურ მომწოდებლებზე ან დისტრიბუტორებზე გადასვლას), გ) უფრო მაღალი საწყისი ხარჯები (მიუხედავად იმისა, რომ შესაძლებელია გრძელვადიანი ხარჯების დაზოგვა, შერწყმისა და ინტეგრაციის საწყისი ხარჯები (მაგ., რესტ-

რუქტურიზაცია, ტექნოლოგიების ინვესტიციები) შეიძლება იყოს მნიშვნელოვანი, როგორც ფინანსურად, ასევე რესურსების თვალსაზრისით), დ) მარეგულირებელი ექსპერტიზა (შეიძლება გახდეს კონკურენციის კანონმდებლობის აღმასრულებელი ორგანოს ინტერესის სფერო, თუ შერწყმა აღქმულ იქნება, როგორც კონკურენციის შემაფერხებელი და გამოიწვევს არასამართლიან საბაზრო პრაქტიკას, როგორცაა კონკურენციის შემცირება ან მინოდების ჯაჭვების მონოპოლიზაცია), ე) კულტურული და მართვის კონფლიქტები (მინოდების ჯაჭვის სხვადასხვა ნაწილში კომპანიების შერწყმამ შეიძლება გამოიწვიოს ინტეგრაციის სირთულეები, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს განსხვავებები მართვის კულტურაში, პროცესებში ან სტრატეგიულ მიზნებში), ვ) ზედმეტად დამოკიდებულება შიდა მომწოდებლებზე (შეიძლება ზედმეტად დაეყრდნოს თავის შიდა მომწოდებლებს, რაც ზღუდავს უკეთესი გარე პარტნიორების პოვნის ან ბაზრის ცვლილებებთან ადაპტირების შესაძლებლობას).

როგორც ვხედავთ, ვერტიკალური შერწყმა ერთის მხრივ, გვთავაზობს უფრო მეტ კონტროლს მინოდების ჯაჭვზე და ხარჯების დაზოგვაზე, თუმცა, მეორე მხრივ, მას თან ახლავს ისეთი გამოწვევები, როგორცაა ინტეგრაციის სირთულეები, შემცირებული მოქნილობა და მარეგულირებელი ორგანოების კონტროლის არეალში მოხვედრის რისკი.

2.2.1) კონგლომერატის დადებითი მხარეებია: ა) რისკის დივერსიფიკაცია (ვინაიდან კომპანიები მუშაობენ სხვადასხვა ინდუსტრიაში, ერთი სექტორის ვარდნა კომპენსირდება მეორეში წარმატებით, რაც ამცირებს საერთო ბიზნეს რისკს), ბ) გაზრდილი ფინანსური სიძლიერე (გაერთიანებული ფინანსური რესურსები მას საშუალებას აძლევს უფრო ადვილად გაუმკლავდეს ეკონომიკურ გამონვევებს), გ) გაფართოებულ ბაზრებზე წვდომა (ახალ ბაზრებსა და მომხმარებელთა სეგმენტებზე წვდომა იძლევა შემოსავლების მთლიანი ნაკადის გაზრდის შესაძლებლობას), დ) ოპერატიული სინერჯია (გაუმჯობესებული ფინანსური მენეჯმენტი და რესურსების უფრო ეფექტური გამოყენება), ე) ჯვარედინი გაყიდვების შესაძლებლობები (გაყიდვები ახალ ბაზრებზე ორივე კომპანიის ძლიერი მხარეების გამოყენებით), ვ) გაზრდილი ბრენდის აღიარება (სხვადასხვა ინდუსტრიაში მოქმედი კომპანიების რეპუტაციის ხარჯზე ბრენდის ღირებულების გაზრდა და ხილვადობის გაძლიერება).

2.2.2) კონგლომერატის უარყოფითი მხარეებს

წარმოადგენს: ა) მართვის სირთულე (სხვადასხვა ინდუსტრიებში მართვა მოითხოვს მენეჯმენტის მნიშვნელოვან გამოცდილებას და ახალ სექტორებთან გაცნობის ნაკლებობამ შეიძლება გამოიწვიოს არაეფექტურობა ან ცუდი გადაწყვეტილების მიღება), ბ) შეზღუდული სინერგიები (რადგანაც კომპანიები ფუნქციონირებენ დაუკავშირებელ ინდუსტრიებში, შეიძლება არსებობდეს რამდენიმე ოპერაციული სინერგია, რაც ართულებს ბიზნეს-ფუნქციების ინტეგრაციას და ხარჯების ეფექტურად შემცირებას), გ) გადაჭარბების რისკი (ახალ ინდუსტრიებში შესვლით, კომპანიამ შეიძლება გააგრძელოს ისეთი რესურსები, რაც ართულებს ფოკუსირებისა და ეფექტურობის შენარჩუნებას ბიზნესის ყველა სეგმენტში), დ) კულტურული ინტეგრაციის საკითხები (სხვადასხვა ინდუსტრიებს ხშირად გააჩნიათ სხვადასხვა კორპორატიული კულტურა და გაერთიანებულმა კომპანიებმა შესაძლოა გამოწვევა შეასრულონ თავიანთი ღირებულებების, მენეჯმენტის სტილისა და სამუშაო გარემოში), ე) მარეგულირებელი და ფინანსური სირთულე (იურიდიული და ფინანსური ხასიათის სირთულეები - სხვადასხვა ანგარიშგების მოთხოვნების მართვის თვალსაზრისით), ვ) გაზრდილი ვალის ტვირთი (შერწყმა ხშირად მოიცავს მნიშვნელოვან ფინანსურ ინვესტიციებს, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს დავალიანების გაზრდა)

3) ბაზრის გაფართოების შერწყმა იწოდება ისეთი კონცენტრაცია, რომელიც ხორციელდება იმ ეკონომიკურ აგენტებს შორის, რომლებიც ყოფიან ერთსა და იმავე პროდუქტს სხვადასხვა გეოგრაფიულ ბაზრებზე. ეს შეიძლება მოიცავდეს გეოგრაფიული არეალის გაფართოებას, ინდუსტრიის ახალ სეგმენტებში შესვლას ან სხვა მომხმარებელთა სეგმენტის გაფართოებას. არსებობს რამდენიმე გზა, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს ბაზრის გაფართოება:

- გეოგრაფიული არეალის გაფართოება, როდესაც ეკონომიკური აგენტები სხვადასხვა რეგიონიდან ერთიანდებიან.
- პროდუქტის/მომხმარებლის გაფართოება, როდესაც ბაზრის გაფართოების შერწყმით, ახალი კომპანია ფართო აუდიტორიას თავაზობს დამატებით პროდუქტებსა და სერვისებს.
- მომხმარებელთა ბაზის ზრდა, რაც საშუალებას მისცემს შერწყმაში მონაწილე ეკონომიკურ აგენტებს შევიდნენ მომხმარებელთა ახალ ასაკობრივ სეგმენტში, რომლებზეც ადრე შეზღუდული წვდომა ჰქონდათ.
- ოპერაციული სინერგიები, რაც ეხმარება კომპანიებს უფრო ეფექტურად იმუშაონ, შეამცი-

რონ ხარჯები და მეტი დანაზოგი მიმართონ ახალი ბაზრების ათვისებაში.

• გაზრდილი ბაზრის წილი, საშუალებას აძლევს ერთი და იგივე ინდუსტრიის ეკონომიკურ აგენტებს რესურსების გაერთიანებით, მეტი საბაზრო ძალა ჰქონდეთ, რომ კონკურენცია გაუწიონ შესაბამისი ბაზრის უფრო დიდ მოთამაშეებს.

ბაზრის გაფართოებისთვის შერწყმის თვალსაჩინო მაგალითია Instagram-ის შექმნა Facebook-ის მიერ 2012 წელს. Facebook ფოკუსირებული იყო ფართო სოციალურ ქსელზე, ხოლო Instagram იყო ფოტოების გაზიარების პლატფორმა. შერწყმამ Facebook-ს საშუალება მისცა გაფართოებულიყო ბაზრის ახალ სეგმენტში - ფოტოცენტრულ სოციალურ მედიაში - და ამავდროულად მოცილა პოტენციური კონკურენტი. თავის მხრივ, ინსტაგრამმა ისარგებლა Facebook-ის რესურსებით, მათ შორის სარეკლამო შესაძლებლობებით და უფრო დიდი ინფრასტრუქტურით, რაც დაეხმარა მას უფრო გლობალური მასშტაბით განვითარებაში.

4) პროდუქტის გაფართოების შერწყმა არის კონცენტრაცია, რომელიც ხორციელდება იმ ეკონომიკურ აგენტებს შორის, რომლებიც ყოფიან არაკონკურენტულ, განსხვავებულ, მაგრამ მონათესავე პროდუქტებს იმავე ბაზარზე. ამ შერწყმის მიზანი, როგორც წესი, არის შერწყმული ეკონომიკური აგენტების პროდუქციის ხაზის და მომხმარებელთა ბაზის კონცენტრაცია/გაფართოება. ასეთი შერწყმა კომპანებს საშუალებას აძლევს არსებულ მომხმარებელთა ბაზას შესთავაზონ თავიანთი პროდუქციის უფრო ფართო ასორტიმენტი, გაზარდონ ბაზრის წვდომა და პოტენციური შემოსავალი. შერწყმა იძლევა დამატებითი პროდუქტების ჯვარედინი გაყიდვის ან შეფუთვის საშუალებას. შერწყმის შემდეგ, მათ შეუძლიათ შესთავაზონ პროდუქციის უფრო ფართო ასორტიმენტი, პოტენციურად გაზარდონ გაყიდვები დამატებითი შეთავაზებებით. პროდუქტის გაფართოების შერწყმა ხშირად ტარდება ბაზარზე ყოფნის გასაძლიერებლად, პროდუქტის პორტფელის დივერსიფიკაციისა და პროდუქტის გაფართოების შერწყმის პოზიტიური ბრენდის ბერკეტის გამოყენების მიზნით. მის დადებით და უარყოფით მხარეებს წარმოადგენს:

4.1) დადებითი მხარეები: ა) გაფართოებული პროდუქციის ხაზი (გაერთიანების ხარჯზე შეუძლიათ შესთავაზონ დამატებითი პროდუქტების უფრო ფართო ასორტიმენტი, რაც მათ ეხმარება მოიზიდონ მეტი მომხმარებელი და დააკმაყოფილონ მათი საჭიროებები), ბ) ჯვარედინი გაყიდვების შესაძლებლობები (კომპანიებს ეძლევათ შესაძ-

ლებლობა გაყიდონ თავიანთი პროდუქტები ერთმანეთის მომხმარებელთა ბაზაზე, რაც აძლიერებს გაყიდვების შესაძლებლობებს), გ) გაზრდილი ბაზრის წილი (შეიძლება გაიზარდოს კომპანიის წილი, დაკავშირებულ ბაზარზე შეხებით, ანუ ახალი ბაზრის პროდუქციამ ხელი შეუწყო კომპანიის წილის ზრდას მის პირვანდელ სასაქონლო ბაზარზე), დ) საერთო რესურსები და სინერგიები (გაერთიანებულ კომპანიებს შეუძლიათ ისარგებლონ ოპერაციული სინერგიებით, როგორცაა კომბინირებული მარკეტინგული ძალისხმევა, განაწილების არხები და საერთო R&D, ხარჯების შემცირება და ეფექტურობის გაზრდა), ე) ბრენდის გაძლიერება (ერთი ბრენდის ქვეშ პროდუქციის ფართო არჩევანის შეთავაზებამ შეიძლება გააძლიეროს ბრენდის ბაზარზე ყოფნა და შექმნას უფრო შეკრული იმიჯი).

4.2) უარყოფითი მხარეები: ა) ინტეგრაციის გამომწვევები (გაერთიანებამ შეიძლება გამოიწვიოს ლოგისტიკური, კულტურული და ოპერაციული სირთულეები), ბ) ბრენდის განზავება (პროდუქციის ასორტიმენტის გაფართოებამ შეიძლება შეასუსტოს ბრენდის იდენტურობა, თუ მომხმარებლები ვერ ხედავენ ძლიერ კავშირს ორიგინალსა და ახალ პროდუქტებს შორის), გ) გაზრდილი სირთულე (პროდუქციის ფართო ასორტიმენტს შეიძლება ჰქონდეს გამომწვევები უფრო რთული მიწოდების ჯაჭვის, მარკეტინგული სტრატეგიისა და მომხმარებელთა მომსახურების მართვაში), დ) მარეგულირებელის მხრიდან შემოწმება (შერწყმის ზომისა და ჩართული ინდუსტრიების მიხედვით, მარეგულირებელ ორგანოებს შეუძლიათ შეამოწმონ გარიგება, რათა დარწმუნდნენ, რომ ის არ შეამცირებს კონკურენციას ან ზიანს არ აყენებს მომხმარებლებს), ე) ზედმეტად გაფართოების პოტენციალი (თუ კომპანიამ ზედმეტად გააფართოვა თავისი პროდუქციის ხაზი, მან შეიძლება დაკარგოს ფოკუსირება თავის ძირითად, ძლიერ მხარეებზე).

ამდენად, როგორც ვხედავთ, პროდუქტის გაფართოების შერწყმამ, რომელიც ორიენტირებულია დაკავშირებული პროდუქტის დამატებაზე პროდუქციის ხაზის გაფართოებისათვის, შეიძლება გამოიწვიოს მნიშვნელოვანი ზრდა და სინერგია, თუ კარგად ვმართავთ ამ პროცესს. თუმცა, ის ასევე წარმოადგენს გამოწვევებს, რომლებიც საჭიროებს გულდასმით განხილვას.

5) ერთგვაროვანი შერწყმაა, როდესაც ხდება ისეთი ბიზნესის გაერთიანება, რომლებიც ემსახურებიან ერთსა და იმავე სამომხმარებლო ბაზას სხვადასხვა გზით. შეიძლება თქვას, რომ ერთგვაროვანი შერწყმა და პროდუქტის გაფა-

რთობის შერწყმა არის დაკავშირებული, მაგრამ განსხვავებული ცნებებია შერწყმისა და შექმნის სფეროში. ერთგვაროვანი შერწყმა ფოკუსირებულია ეკონომიკური აგენტების ისეთ გაერთიანებაზე, რომლებიც დაკავშირებულია კონკრეტულ ინდუსტრიასთან, თუმცა, ბაზარს სთავაზობენ სხვადასხვა ტიპის პროდუქტს. ერთგვაროვანი შერწყმა ხდება მაშინ, როდესაც ერთი და იგივე ინდუსტრიის ან სექტორის ისეთი ეკონომიკური აგენტებია გაერთიანებული, რომლებიც არ აწარმოებენ მსგავს საქონელს. კომპანიები ჩვეულებრივ იზიარებენ დაკავშირებულ ან დამატებით ბაზრებს, სადისტრიბუციო არხებს ან ტექნოლოგიებს. ამის თვალსაჩინო მაგალითია - თხილამურების მწარმოებელი კომპანიისა და თხილამურების ფეხსაცმლის ან სათხილამურო კომბინიზონების მწარმოებელი კომპანიების შერწყმა. სხვა სიტყვებით, ერთგვაროვანი შერწყმის მიზანია, დამატებითი სერვისების ან ბაზრის სეგმენტების გამოყენება, მაშინ, როდესაც პროდუქტის გაფართოების შერწყმა ემსახურება არსებული მომხმარებლებისთვის პროდუქტის შეთავაზების გაფართოებას. თანმიმდევრული შერწყმა (ასევე ცნობილია როგორც პროდუქტის გაფართოების შერწყმა) მოიცავს კომპანიებს, რომლებიც მუშაობენ დაკავშირებულ ინდუსტრიებში ან აქვთ მსგავსი პროდუქტები ან მომსახურება, მაგრამ არ არიან პირდაპირი კონკურენტები. ამ კომპანიებს, როგორც წესი, აქვთ გარკვეული ოპერაციული სინერგია ან მომხმარებელთა გადაფარვა, რაც გაერთიანებას მიმზიდველს ხდის. ამ ტიპის შერწყმის დადებითი და უარყოფითი მხარეებს წარმოადგენს:

5.1) დადებითი მხარეები: ა) ბაზრის გაფართოება (საშუალებას აძლევს კომპანიებს შევიდნენ ახალ ბაზრებზე ან მიიღონ მომხმარებელთა ახალი სეგმენტები, რომლებიც ხშირად დაკავშირებული არიან მის ამჟამინდელ მომხმარებელთა ბაზასთან - გააფართოვონ პროდუქტის შეთავაზება არსებული მომხმარებლებისთვის, უფრო სრულყოფილი პროდუქციის მიწოდებით), ბ) სინერგიის შექმნა (კომპანიებს შეუძლიათ გამოიყენონ ერთმანეთის მომხმარებელთა ბაზები, გაყიდვების არხები და მარკეტინგული სტრატეგიები, რაც იწვევს ჯვარედინი გაყიდვების გაზრდის შესაძლებლობებს. შესაბამისად, მასშტაბის ეკონომიამ შეიძლება შეამციროს ხარჯები დამატებითი რესურსებისა და შესაძლებლობების გამო), გ) რისკის დივერსიფიკაცია (ერთგვაროვანი შერწყმას შეუძლია შეამციროს დამოკიდებულება ერთ პროდუქტზე ან მომსახურებაზე, რაც კომპანიას უფრო გამძლეს

გახდის ბაზრის რყევების მიმართ), დ) გაზრდილი საბაზრო ძალა (შერწყმამ შეიძლება გააძლიეროს კომპანიის საბაზრო პოზიცია მისი წვდომის გაფართოებით და კონკურენტებთან კონკურენციის უნარის გაუმჯობესებით), ე) გაუმჯობესებული ფინანსური სიძლიერე (გაერთიანებულ ერთეულს ხშირად აქვს უფრო დიდი აქტივების ბაზა, რამაც შეიძლება გააუმჯობესოს კაპიტალის მოზიდვის უნარი ან ფინანსური ვარდნა).

5.2) უარყოფითი მხარეები: ა) კულტურული განსხვავებები (განსხვავებულმა კორპორატიულმა კულტურამ და მენეჯმენტის სტილმა შეიძლება გამოიწვიოს კონფლიქტები და ჩაშალოს ინტეგრაციის ძალისხმევა), ბ) სინერჯის გადაჭარბებული შეფასება (მოსალოდნელი სინერჯია, შეიძლება იყოს გადაჭარბებული ან უფრო რთულად მისაღწევი, ვიდრე მოსალოდნელი იყო. ამ სინერჯების შეურულებლობამ შეიძლება გამოიწვიოს იმედგაცრუება და ფინანსური დაძაბვა), გ) ინტეგრაციის გამოწვევები (კომპანიათა ოპერაციების, IT სისტემებისა და პროდუქტის ხაზების ინტეგრირება შეიძლება რთული იყოს, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ კომპანიებს აქვთ განსხვავებული ბიზნეს პროცესები), დ) ფოკუსის დაკარგვის რისკი (კომპანიებმა შეიძლება დაკარგონ ფოკუსირება თავიანთ ძირითად ოპერაციებზე, როდესაც გაფართოებას ახდენენ დაკავშირებულ სფეროებში და პოტენციურად ამცირებენ თავიანთ ბრენდს ან ამცირებენ ეფექტურობას მათ პირველად ბაზრებზე), ე) მარეგულირებელი ბარიერები (შერწყმით თუ იქმნება დიდი საბაზრო ძალა კონკრეტულ სექტორში, შესაძლებელია კონკურენციის ორგანომ შეაფერხოს შერწყმის დასრულების პროცესი), ვ) ბრენდის დასუსტება (გაერთიანებულმა კომპანიამ შეიძლება იბრძოდეს ორივე ფირმის უნიკალური ბრენდის იდენტობის შესანარჩუნებლად, რამაც შეიძლება დააბნიოს მომხმარებლები).

ამდენად, როგორც ვხედავთ ერთგვაროვანი შერწყმა იძლევა ზრდისა და დივერსიფიკაციის შესაძლებლობებს, თუმცა, ის ასევე შეიცავს რისკებს, რომლებიც დაკავშირებულია ინტეგრაციასთან, სინერჯიასთან და ორგანიზაციულ ჰარმონიასთან.

რაც შეეხება საქართველოს, აქ კონცენტრაციების კონტროლის აღსრულების პრაქტიკას, ეს როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, საფუძველი ჩაეყარა 2014 წლის 1 ოქტომბრიდან. შესაბამისად, არარეგულირებადი სექტორის ეკონომიკური აგენტები, რომლებიც აპირებენ კონცენტრაციას

და რომელთა ერთობლივი წლიური ბრუნვა განსახორციელებელი კონცენტრაციის წინა წლისათვის არის 20 მილიონი ლარი და მეტი, ხოლო ამავე კონცენტრაციაში მონაწილე თითოეული მხარის წლიური ბრუნვა იმავე წლისათვის შეადგენს მინიმუმ 5 მილიონ ლარს, ვალდებულნი არიან შესაბამისი შეტყობინებით (კანონმდებლობით დადგენილი ფორმით) მიმართონ საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტოს. თავის მხრივ, სააგენტო კანონმდებლობით მისთვის დელეგირებული უფლებამოსილების ფარგლებში, ახდენს კონცენტრაციის თაობაზე შემოტანილი შეტყობინების კონკურენტულ გარემოზე თავსებადობის შესწავლას და მის საფუძველზე იღებს დადებით ან უარყოფით გადაწყვეტილებას.

2014 წლის 1 ოქტომბრიდან მოყოლებული, კონკურენციის სააგენტოს ამჟამინდელი სახით ფუნქციონირებიდან 10 წლის მანძილზე (2024 წლის 1 დეკემბრის ჩათვლით), საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტოში კონცენტრაციის მისაღებად შემოსული იყო 43 შეტყობინება, საიდანც დადებითი პასუხი (თანხმობა) გაიცა ყველაზე¹.

დასკვნა

საბოლოოდ, შეიძლება ერთმნიშვნელოვნად ითქვას, რომ საქართველოში დღეს მოქმედ კონკურენციის სამართალში ჩადებული დებულებები - კონცენტრაციათა კონტროლის მიმართულებით, სრულ შესაბამისობაშია მონიწივე საერთაშორისო პრაქტიკის ქვეყნების და პირველ რიგში ევროკავშირის ანალოგიურ ნორმებთან. ამასთან, მისი აღსრულების პრაქტიკა, განსაკუთრებით, 2020 წელს განხორციელებული საკანონმდებლო ცვლილებების შემდეგ, ანუ, მას შემდეგ რაც რეგულირებადი სექტორებში განსახორციელებელი/განხორციელებული კონცენტრაციებიც დაექვემდებარნენ სახელმწიფო კონტროლს, სრულად პასუხობს ამ კუთხით ქვეყანაში არსებულ გამოწვევებს. ამდენად, საქართველოში, ამ დროისთვის მოქმედი კონკურენციის სამართალი და კონცენტრაციათა კონტროლის დანერგული პრაქტიკა იძლევა იმის თქმის საფუძველს, რომ მაქსიმალურადაა დაცული კონკურენტული გარემო შესაბამის ბაზრებზე, შესაბამისად, გამორიცხულია (მინიმუმამდეა დასული) კონკურენტულ გარემოსთან არათავსებადი კონცენტრაციების განხორციელების შესაძლებლობა.

1 www.gcca.gov.ge